

Bölüm 1

DOR GÖÇLERİ SONUNDA YERLEŞME VE SİYASİ ÖRGÜTLENME

Hacı ÇOBAN

GİRİŞ

Yunanistan ve Yakındoğu M.Ö.13. yüzyıldan itibaren medeniyetlerin yıkılmasına sebep olacak kadar etkili istilalar ve göç hareketleriyle çalkantılı bir döneme girmiştir. Bunun sonucunda nüfus azalması, kaynakların tahribi ve yok olmasının getirdiği “Karanlık Çağ” olarak nitelenen bir dönem yaşanmıştır. Arkeologlar bu döneme demirin kullanılmaya başlayıp yaygınlaşması dolayısıyla demir çağı adını vermektedirler (Rhodes, 2019).

Yunanistan’da bu dönemin yaşanmasına vesile olarak *Dor Göçleri* gösterilmektedir. Dorlar’ın Yunanistan’ı istila ederek Akha krallık ve beyliklerini ortadan kaldırmasından sonra Ege dünyasında M.Ö.12. yüzyıl ile 9. yüzyıl arasında yaşanan suskunluk dönemine ‘Karanlık Çağ’ adı verilmiştir. Yunan Karanlık Çağı’nın keramiğe göre adlandırılan dönemlerinden M.Ö. 1050-900 yılları arasına “Proto-geometrik” dönem, bunun sonrasındaki geç evreye ise M.Ö. 900-700 “Geometrik” dönem adları verilmiştir (Tekin, 2005).

Dor istilasıyla ilgili varsayımlarda istilanın Troia Savaşı’ndan iki kuşak sonra gerçekleştiği vurgulanmaktadır. Thukydides’in Dor istilasının tarihini Troia kentinin düşüşünden 80 yıl sonra olarak belirtmesi de verilen tarih aralıklarıyla uyumlu düşmektedir (Thomson, 1985).

Troia Savaşı’ndan sonra nesiller boyu devam eden bir süreçte Aioller, İonlar ve Dorlar, Anadolu’nun Ege kıyılarına göçlerle yerleşerek Yunanlıların anısını korumuştur. Bu nüfus hareketleri Midilli Adası, Asya Aioli, İonya ve Güney Karia’da sona ermiştir. Anadolu’ya (Küçük Asya) yerleşenlerin bu göçleri M.Ö. 1. binyılın ilk yüzyıllarında devam eden uzun süreli bir dönemi içine almaktadır (Vanschoonwinkel, 2006).

Dorlar ve Boiotialılar, M.Ö. 1200 ile 800 yılları arasında Yunanistan’da yeni beceri ve bilgilerin de yayılmasını sağlamışlardır. Yunanistan’ın fazla nüfusa yetecek geniş tarım arazisinin olmaması insanları denize yöneltmiş, ticaret ve yeni yerlere yerleşmek için göçler yapmak durumunda kalmışlardır (Roberts, 2010).

devletinin kendi başına hareket etmiş olması parçalanmış küçük devletlerin çoğalmasına vesile olmuştur. Şehir devletleri birden çok merkezin gelişmesini sağlamıştır. Yerli ve yeni gelen göçerlerin bir araya gelmesi kültürel alışverişin artmasını ve yeni gelişmelerin meydana gelmesini sağlamıştır. Şehir devletleri arasında ticaretin gelişmesi ekonomik durumun gelişmesine ve refahın artmasına sebep olmuştur. Yunan- Hellen kültürünün farklı bölgelerde etkin olmasını sağlamışlardır. Yunan Polis-şehir devletleri içinde yaşayan halk Phylia denilen kabile birlikleri ve Phratriai (Kardeşlik) adıyla Phylia'dan daha küçük birlikler oluşturmuşlardır. Bunlardan başka eski Yunan dini uyarınca kült merkezleri etrafında birden çok Polis-şehir devleti birleşerek amphiktioni denilen kült birlikleri meydana getirebilmişlerdir.

Polis-şehir devletleri dinî birliklerin dışında siyasi ittifak amacıyla da birleşme girişimlerinde bulunmuşlardır. Şehir devletlerinin kendi aralarında kurdukları siyasal ittifaka Symmakhia denmiştir. Birbirlerine yakın coğrafyalarda kurulan Polis-şehir devletleri güçlü olanın liderliğinde kendi bağımsızlıklarına saygı göstermek şartıyla belirli kurallar çerçevesinde birleşmişlerdir. Bu birleşmelerde ortak düşmana karşı güç birliği yapmak en önemli sebeptir. Bunun dışında Yunanistan'dan göçle gelen kavimlerin yerli ve diğer şehirlerle birleşmelerinde aynı dili konuşmaları ve aynı tanrılara inanmaları önemli rol oynamıştır. Yani dil ve din birliğinin millet oluşturmadaki önemi dikkat çekmektedir. Burada sayılan birlikler hiçbir zaman Yunan-Hellen şehirlerinin tamamını içine alan büyük bir teşkilat olmadığı gibi çok uzun ömürlü birlikler de olmamıştır. Hatta bazı birlikler kendi aralarında savaşlar yaparak birleşmeyi önleyici rol de oynamışlardır. Dor göçleriyle başlayan sürecin Anadolu coğrafyasını siyasi, kültürel, ekonomik ve ilmin gelişmesi açısından çok büyük oranda etkilediği anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

1. Akurgal, E. (2005), *Anadolu Kültür Tarihi*, Ankara, Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
2. Bayladı, D. (2003), *Uygırlıklar Kavşığında Anadolu*, 2.baskı, İstanbul, Say yayınları.
3. Bean G. E. (1995), *Eskiçağda Ege Bölgesi*, Çeviren: İnci Delemen, I.Basım, İstanbul, Arion Yayınevi.
4. Çoban, H. (2016) Dor Göçleri, *1.İnternational Symposium on Migration&Culture*, 01-03 Aralık 2016, Amasya, 235-244.
5. Doğaner, S., Bozburun Yarımadası: Doğal Ortam ve İnsan, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Dergisi*, Sayı:7, 1999, ss.29-57.
6. Dönmez, E., Karia Tarihinin Ana Hatları ve Halikarnassos Mozolesi, *Eski Çağ Araştırmaları Dergisi*, Yıl:1 Sayı: 6, Eylül 2018, ss.27-40.
7. Eroğlu, E., Ege Göçleri ve M.Ö I. Binde Anadolu, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 2014, ss.43-55.
8. Freeman, C.(2005), *Mısır, Yunan ve Roma Antik Akdeniz Uygırlıkları*, Çeviren: Suat Kemal Angı, II. Baskı, Ankara, Dost Kitabevi.

9. Gözlü A. Batı Anadolu Polislerinin (Kent Devletlerinin) Jeopolitięi ve Oluřumu, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, Cilt 23, Sayı 89, 2017, ss. 31-40.
10. Gözlü A. Antik Yunan'da Polis Öncesi Bir Sosyo-Ekonomik Formasyon: Oikos, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 60, 2018, ss. 270-279.
11. Gözlü A. Eski Yunan Karanlık Çağında (M.Ö. XI-VII. Yüzyıllar) Sosyal Gruplar ve Siyasal Yapı, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 16, Sayı 3, Eylül 2018, ss. 226-243.
12. Gözlü A. Antik Yunan (Hellen)'da Koloniler ve Bunların Nitelikleri, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, Cilt 21, Sayı 81, 2015/1, ss. 179-190.
13. Gözlü A.-Yılmazcan D. Antik Yunan'da Kölelik: Atina ve Sparta Örneęi, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 2017.
14. Gözlü A. Hellen Polislerinin Topografik Tasnifi, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Cilt 11, Sayı XXXIV, 2018, ss.1-24.
15. Glassman, R. M. (2017), *The Origins of Democracy in Tribes, City-States and Nation States*, NYU School of Liberal Studies Newyork, NY, USA, Springer International Publishing AG.
16. Herodotos (1983), *Herodot Tarihi* çev. M. Ökmen, 2. Baskı İstanbul, Remzi Kitabevi.
17. İplikçiöğlü, B. (1997), *Eski Batı Tarihi I*, Ankara, Türk Tarih Kurumu basımevi.
18. Karakoç, E. (2014), Antik Yunan Tarihi, file:///C:/Users/compag/Downloads/ ANTIK_YUNAN_TARIHI_Dr._Eren_KARAKOC.pdf. (Eriřim tarihi 31.01.2020)
19. Karatay, O., Gökdaę, B. A. (2006), *Balkanlar El Kitabı, Cilt:I*, Ankara, Karam&Vadi Yayınları.
20. Lıoyd, S. (2007), *Türkiye'nin Tarihi, Bir gezginin gözüyle Anadolu Uygarlıkları*, çev. Ender Varinlioęlu, 20.basım, Ankara, Tübitak popüler bilim kitapları.
21. Mansel, A.M. (1999), *Ege ve Yunan Tarihi*, 7.baskı, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
22. Mcneil, W. H. (2007), *Dünya Tarihi*, Çeviren: Alaeddin şenel, 12.baskı, Ankara, İmge Kitabevi.
23. Memiř, E. (2019), Ege Göçleri'nin Tetikledięi Diğer Göç Hareketlerine Kısa Bir Bakış, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Cilt:7, Sayı:19, ss.148 –162, DOI: 10.33692/avrasyad.628234
24. Özdzıbay, A. (2008), *Pamphylia- Perge Tarihi ve Roma İmparatorluk Dönemi Öncesi Perge'nin Geliřimi: Güncel Araştırmalar Işığında Genel bir Deęerlendirme*, Euergetes, Prof. Dr. Haluk Abbasoęlu'na 65.Yař Armağanı, II. Cilt, Ayrıbasım, Antalya, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Yayınları.
25. Polat, Y., *Ege Bölgesi", Türkiye Demir Çağı Araştırmaları Üzerine Deęerlendirmeler*, Alpaslan Ceylan -Gülrız Kozbe -Yasemin Polat, Taciser Sivas -Hakan Sivas -Işık şahin -Yasin Topaloęlu, [http://www.tayproject.org/ downloads/DC_GK_et al.pdf](http://www.tayproject.org/downloads/DC_GK_et al.pdf) (Eriřim tarihi 03.02.2020).
26. Rhodes, P. J. (2019), *Antik Yunan'ın Kısa Tarihi-A Short History of the Ancient Greece*, Çeviren: Cumhur Atay, 1. basım, İstanbul, İletişim Yayıncılık A.ř.
27. Roberts, J.M. (2010), *Avrupa Tarihi*, Çev: Fethi Aytuna, İstanbul, İnkılâp Kitabevi.
28. Sevin, V. (2001), *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.
29. Tařdöner, K. (2008), Karia Kenti Halikarnassos: Hellenistik Dönem ve Öncesi Siyasal Tarihi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, ss.95-106. <https://dergi-park.org.tr/tr/pub/adyusbd /issue/1402/16586>.
30. Thomson, G. (1985), *Eski Yunan Toplumu Üstüne İncelemeler Tarih Öncesinde Ege-II*-çev. Celal Üster, Türkçe birinci basım, İstanbul, Payel yayınevi.
31. Tekin, O. (2005), *Eski Yunan Tarihi*, 7.baskı, İstanbul, İletişim Yayınları.
32. Tsetskhladze, G. R. (2006), *Revisiting Ancient Greek Colonisation, Introduction, s.XXIII. Greek Colonisation an Account of Greek Colonies and Other Settlements Overseas*, volume one, Edited by: Gocha R. Tsetskhladze, Leiden-Boston, brill,
33. Vanschoonwinkel, J. (2006), "Greek Migrations To Aegean Anatolia İn t-The Early Dark Age", s.115, *Greek Colonisation an Account of Greek Colonies and Other Settlements Overseas*, volume one, Edited by: Gocha R. Tsetskhladze, Leiden-Boston, brill.